

Зеленцова Кира Сергіївна,
здобувач ступеня вищої освіти
навчально-наукового
експертно-криміналістичного
інституту Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Проценко Галина Петрівна,
старший викладач
кафедри мовної підготовки
Національної академії
внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА РОЛЬ МЕДІА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Інформація – це фундаментальне поняття, що пронизує всі аспекти нашого життя: від найпростіших повсякденних дій до найскладніших наукових досліджень. Вона є основою пізнання, джерелом прогресу та ключем до розуміння світу. З давніх часів люди прагнули до її здобуття, обміну та зберігання, розвиваючи засоби й методи передавання. В епоху цифрової революції значення інформації багатократно зросло: вона перетворилася на стратегічний ресурс, який визначає потенціал розвитку не лише окремої людини, а й цілих держав.

Особливої актуальності набуває питання не лише того, що є інформація, а і як вона подається, звідки походить, і через які канали поширюється. У цьому контексті важливим є розуміння таких понять, як «ЗМІ» (засоби масової інформації) та «медіа», адже саме вони визначають структуру сучасного інформаційного простору.

У радянські часи та ще довгий час після здобуття незалежності Україна активно користувалась терміном «ЗМІ». Він означав засоби передачі масової інформації, що охоплювали телебачення, радіо, друковану пресу. Але з поширенням інтернету, цифрових технологій і соціальних мереж, цей термін почав втрачати актуальність. З'явилися нові формати комунікації: блоги, YouTube-канали, Telegram-спільноти, стрімінгові платформи, подкасти, які не підпадали під традиційне розуміння ЗМІ.

Термін «медіа» набув поширення в академічному середовищі, журналістиці, цифрових комунікаціях та правовому полі. Він охоплює

ширший спектр каналів передачі інформації, незалежно від формату, носія чи способу дистрибуції.

Згідно із Законом України «Про медіа» від 31 грудня 2023 року, медіа (засіб масової інформації) – це засіб поширення масової інформації у будь-якій формі, який періодично чи регулярно виходить у світ під редакційним контролем і постійною назвою як індивідуалізуючою ознакою [1].

Існує низка причин, через які термін «ЗМІ» поступово втрачає своє значення [2]:

1. «ЗМІ» має радянське походження, нерідко асоціюється з державною пропагандою та контрольованим висвітленням подій.

2. «ЗМІ» охоплює лише традиційні формати – ТБ, радіо, газети. Нові платформи не входять до цього поняття.

3. Закон «Про медіа» замінив термін «ЗМІ» на «медіа», закріпивши сучасне визначення на рівні державної політики.

4. У всьому світі термін «media» охоплює як традиційні, так і новітні форми комунікації. Перехід на термін «медіа» демонструє інтеграцію України до європейського інформаційного простору.

5. Журналісти, редактори та медіаменеджери у своїй практиці давно використовують термін «медіа», вважаючи його більш відповідним до цифрової епохи.

Сучасне медіасередовище вирізняється високою динамікою та інтерактивністю. Зростає роль алгоритмів, штучного інтелекту. Водночас медіа стають інструментом не лише інформування, а й маніпуляції, політичного впливу, маркетингу.

Це спричиняє нові виклики: фейкові новини, дезінформацію, кібербезпеку, поляризацію суспільства. Суспільству важливо навчитися критично мислити, перевіряти джерела, розуміти медіапроцеси [3].

Також великого значення набуває медіаграмотність – здатність людини аналізувати, оцінювати, створювати та поширювати інформацію через різні медіаканали. В Україні активно впроваджуються освітні ініціативи в цьому напрямі, зокрема від Міністерства освіти і науки та міжнародних організацій (Internews, IREX тощо) [4].

У XXI столітті інформація стала не просто важливим елементом життя, а справжнім стратегічним ресурсом, який визначає розвиток суспільств, економік і держав. Ми живемо в добу інформаційного перевантаження, коли щодня отримуємо колосальні обсяги даних з різних джерел. У цьому світі здатність розуміти природу інформації,

критично її оцінювати, відрізнати правду від маніпуляції – одна з головних компетентностей сучасної людини.

Розвиток інформаційних технологій привів до глибокої трансформації самого поняття комунікації. Якщо раніше основними каналами були телебачення, радіо і преса, то сьогодні на перший план вийшли соціальні мережі, блоги, подкасти, стрімінгові сервіси. Ці зміни зумовили появу нового, ширшого поняття – «медіа», яке замінило застарілий термін «ЗМІ». Тепер «медіа» – це не лише джерело інформації, а й активний учасник комунікаційного процесу, який впливає на формування суспільної думки, цінностей і навіть політичного вибору.

Перехід від терміна «ЗМІ» до «медіа» є не просто лексичною зміною. Це ознака глибоких структурних зрушень в інформаційному просторі України. Законодавче закріплення терміна «медіа» в Україні у 2023 році демонструє прагнення до модернізації, відкритості та гармонізації з європейськими нормами. Воно також свідчить про те, що наша держава визнає необхідність адекватно реагувати на виклики цифрового світу.

Крім того, надзвичайно важливим стає питання медіаграмотності населення. Сучасні технології відкривають безмежні можливості, але водночас несуть і серйозні загрози – фейки, дезінформацію, пропаганду. Тому кожна людина повинна вміти орієнтуватися у медіапросторі, критично мислити та відповідально споживати інформацію [5].

Отже, інформація є не лише об'єктом пізнання, а й інструментом впливу. А медіа – це нові інструменти, які формують сприйняття дійсності. Розуміння цих процесів є ключем до побудови демократичного, відкритого та медіаграмотного суспільства. Саме тому вивчення природи інформації та ролі медіа є не просто актуальним, а життєво необхідним у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про медіа» від 31 груд. 2023 р., ред. 1 бер. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-IX#Text>.
2. Данькова Н. Що нового передбачає Закон «Про медіа» на цей рік та якими є підсумки за минулий. URL: <https://detector.media/infospace/article/224576/2024-03-25-shcho-novogo-peredbachaie-zakon-pro-media-na-tsey-rik-ta-yakumy-ie-pidsumky-za-mynulyy/>.
3. Куліш Н. Медіа в цифрову епоху: виклики для демократії. *Український інститут майбутнього*. Київ, 2023.
4. Програма з медіаграмотності IREX. URL: <https://lms.e-school.net.ua/irex>.
5. Інтерв'ю з медіаекспертою Оксаною Мороз. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_ciFzEAZd8o.